

Montserrat Verdaguer, de metgessa a biògrafa

«Tom Sharpe era el caos pur. En tot»

Tom Sharpe va cedir el seu llegat literari, documental i fotogràfic a una futura fundació, establerta a Palafrugell, on s'exposaran les fotos i els objectes personals. La Universitat de Girona custodiarà els seus manuscrits i documents.

SEBASTIÀ ROIG > TEXT

PACO DALMAU > FOTOS

>> *La doctora Montserrat Verdaguer amb un document del llegat de l'escriptor.*

Tom Sharpe va tornar a fer somriure tot Catalunya l'agost passat. L'escriptor va cedir tot el seu llegat literari, documental i fotogràfic a una futura fundació amb el seu nom, que s'establirà a Palafrugell, on s'exposaran les seves fotografies i els objectes personals, mentre la Universitat de Girona custodiarà els manuscrits i documents. La metgessa Montserrat Verdaguer, col·laboradora i amiga de Sharpe, vetllarà per la gestió d'aquest fons, al temps que investiga i escriu la biografia de l'autor anglès més satíric del segle xx.

La neuròloga i psiquiatra Montserrat Verdaguer i Clavera (Olot, 1955) ha estat una gran lectora des de la infantesa. Ara s'haurà de convertir en escriptora. La culpa la té el seu amic Tom Sharpe (Londres, 1928 - Llafranc, 2013), que li va encarregar, ja fa uns quants anys, la confecció de la seva biografia. Però el novel·lista no en va tenir prou amb això: a les seves voluntats testamentàries la va nomenar marmessora literària i dipositària del seu llegat. Verdaguer haurà de posar en marxa la Fundació

Tom Sharpe, un repte que la il·lusiona i que afronta amb ganes, coratge i bon humor.

—**Tom Sharpe es va convertir en un hoste habitual de l'Hotel Llevant, de Llafranc, l'any 1989. Però vostès no es van conèixer fins una mica més tard.**

—Va ser l'any 1994. El meu marit, Pepe Bertrán Álvarez, era fotògraf. I la fotografia era una de les grans aficions d'en Tom: fotografiava gent de per aquí, el mar... El meu marit venia al bar de l'hotel, al vespre, i parlaven sovint. Un dia em va dir: «Hi ha un fotògraf sonat a l'Hotel Llevant. Vols que el convidem a dinar?». Li vaig dir que sí, i la relació va començar una mica així. Poc després em vaig convertir en la seva metgessa, quan el vaig atendre d'una grip.

—**Quina impressió li va fer, en aquells inicis?**

—Llavors era una persona molt alegre, molt animada. Estava molt bé, amb el cap molt despert. Tenia una gran intel·ligència i era molt divertit.

—**Ja havia llegit alguna obra seva?**

«Es feia amb tothom. Si hi havia anglesos, parlava amb ells de política anglesa. Si hi havia altra gent, també s'hi feia»

—No. El primer títol que li vaig llegir va ser *Lovella negra*, l'any 1995, que es va publicar aquí un any abans que a Anglaterra. Em va semblar divertit. I li ho vaig comentar, perquè li agradava que li expliquessis el teu parer. Aquí va ser un best-seller i n'estava contentíssim. Va ser un altre motiu que va ajudar que volgués viure aquí, perquè primer se'n venien molts més aquí que a Anglaterra.

—**Sharpe va arribar a Llafranc amb un bloqueig creatiu. No publicava res des del 1985, quan va treure *Wilt, més que mai*, el tercer llibre de la sèrie «Wilt».**

—En aquell moment vivia a Cambridge i havia escrit onze llibres seguits, des del 1971 al 1983. Els problemes van aparèixer quan les seves filles començaven a ser adolescents i ja no podia escriure a casa. Va provar d'establir-se a hotels anglesos i escocesos, però no acabava d'anar-li bé. Quan va venir a Barcelona, la Carme Balcells li va suggerir l'Hotel Llevant. Potser va pensar que, com que hi venien molts anglesos, s'hi trobaria bé.

—**Al principi va ocupar dues habitacions de l'hotel.**

—En una hi dormia i a l'altra hi tenia els llibres, la màquina i la impressora. Aquí hi passava els hiverns i als estius se'n tornava a Cambridge. Quan feia mal temps a Anglaterra, se'n tornava cap aquí.

—**A partir del 1995, va decidir instal·lar-se a Llafranc tot l'any.**

—Quan va veure que s'estava més temps aquí, es va comprar una casa a Los Arcos, pujant cap al far de Sant Sebastià. Era horrible: freda, sense calefacció, però tenia una gran piscina. Només s'hi va estar sis mesos. Va tenir la sort de poder vendre-se-la i comprar-se l'altra, al carrer Homer.

—**Un dels seus costums era anar a fer tertúlies al bar de l'Hotel Llevant.**

—Es feia amb tothom. Si hi havia anglesos, parlava amb ells de política anglesa. Si hi havia altra gent, també s'hi feia. Durant una temporada vam anar a sopar sovint a Can Batlle, a Calella, una taverna on els caps de setmana es reunia gent de Palafrugell i Barcelona i es cantaven havaneres. Aquell ambient li encantava. Va enganxar l'època millor de Calella. Quan va tancar el local, ja es va quedar més a Llafranc.

—**Ja que parlem de menjars, Sharpe deia que, al principi d'estar aquí, menjava moltes mongetes.**

—És veritat. No era cap gourmet, una persona d'aquelles de dir: «Me'n vaig a un restaurant». Li agradaven el salmó i les espardenyes, com a coses especials, però era molt senzill menjant. En feia prou amb una mica de peix, una hamburguesa...

—**També tenia fama de bon bevedor.**

—Quan el vaig conèixer bevia *pink gin*, ginebra amb angostura, un còctel de color rosa inventat per membres de la Royal Navy. També bevia whisky, i el seu vi preferit era el Viña Ardanza. Quan va tenir la pancreatitis, l'any 2002, li van dir que deixés l'alcohol, però ell va entendre que només havia de

>> *Tom Sharpe va projectar una mirada satírica sobre els tics i els costums de la societat anglesa.*

« De vegades em deia que odiava en Wilt, que mai més n'escriuria un altre i que ho volia llençar tot, cremar-ho tot»

>> Sharpe va convertir l'Hotel Llevant, de Llafranc, en un dels seus quaters preferits.

deixar la ginebra. I es va passar al vi. No va tenir cap més pancreatitis de miracle...

—**La seva salut, els últims anys, era força delicada. Feia cas als metges?**

—Excepte en el whisky, sí. Es feia anàlisis cada dos mesos, es feia 50.000 TAC, anava al cardiòleg, anava al Trueta, a l'uròleg, al dermatòleg... No es queixava mai, a l'hora de fer-se proves. Jo li deia: «El whisky t'està matant». Em responia: «M'és igual», perquè ja tenia 85 anys.

—**És sabut que podia ser un pèl irascible.**

—Qualsevol cosa el podia fer enfadar. De vegades s'enrabiava per coses amplificades per la seva imaginació. Es muntava alguna pel·lícula per fets que no eren tan greus com el que havia passat de debò.

—**A l'hora de treballar, era gaire metòdic?**

—No. Era el caos pur. En tot.

—**Sharpe deia que començava les novel·les sense cap pla previ. Sense saber com acabarien.**

—És veritat. *Els Grope*, el seu penúltim llibre, era en realitat dos llibres. Havia enllestit les dotze primeres pàgines d'*Els Grope*, que segons ell estaven molt ben escrites, però no sabia cap a on anar. Llavors va començar un altre llibre, que es deia *Esmond Wiley*, i li va passar el mateix. Aleshores va anar escrivint una mica de cadascun, fins que un dia em va trucar a mitjanit per dir-me: «Ja ho tinc! He ajuntat els dos llibres». Va convertir la tia d'*Esmond Wiley* en una *Grope*. Això li va permetre ajuntar tots dos llibres en un de sol, però li va costar trobar el final.

—**Els seus processos creatius eren llargs?**

—Podia trigar tres, quatre, cinc anys... Escribia diversos llibres alhora, com va fer amb els dos últims Wilts. De vegades em deia que odiava en Wilt, que mai més n'escrivia un altre i que ho volia llençar tot, cremar-ho tot. Es passava un mes sense mirar-se res del Wilt, fins que un dia deia: «Torno a agafar en Wilt».

—**Els darrers anys, Sharpe va escriure alguns textos autobiogràfics.**

—Deuen ser unes 30.000 paraules. Són fragments anàrquics, que no seguien cap cronologia però que estan molt bé. Mentre els escri-

via va començar a tenir problemes de memòria. S'enrabiava molt, perquè li costava trobar els noms de la gent, i va deixar de fer-los... Els redactava en forma de cartes a Monsieur Printemps, un personatge que li plantejava preguntes del tipus: «Què feies a Sud-àfrica? On va néixer el teu pare? Quan vas anar als Royal Marines?». I ell les contestava. Ja veurem si es poden afegir a la biografia.

—**Reprement aquest fil, l'escriptor la va nomenar la seva biògrafa oficial. Com es planteja aquest repte?**

—Amb molta il·lusió. Ja he començat a escriure-la de mica en mica. Però això m'obliga a rellegir tots els papers d'en Tom, la seva correspondència o les 184 llibretes meves, on anotava les seves activitats diàries. També m'hauré d'entrevistar amb amics seus de Sud-àfrica i d'Anglaterra.

Quins seran els objectius de la Fundació Tom Sharpe?

—El més important, conservar tot el seu llegat documental i classificar-lo, perquè si algun estudiós hi està interessat hi pugui treballar. Aquest era el desig d'en Tom, escrit en testament. El setembre passat vaig recollir l'acceptació d'herència, on posava que jo em comprometo a fer la biografia i la fundació. Un compromís és un compromís, i no es pot trencar.

Sebastià Roig és escriptor.

>> Montserrat Verdaguer i Tom Sharpe.

«Ja he començat a escriure la seva biografia. Hauré d'entrevistar amics seus de Sud-àfrica i d'Anglaterra»

>> *Els escriptors Matthew Tree i Tom Sharpe.*

Ràbia riallera

Una trobada amb Tom Sharpe

Els autors aclamats sempre m'han fet por. Podria encaixar la mà d'una estrella de rock, posem per cas, sense que la meva tremolés ni un mil·límetre. Però davant d'un autor que ha aconseguit allò que sempre he somiat aconseguir jo, acabo reblert de paüra i respecte. Per tant, quan –fa pocs anys– la Montserrat Verdager (l'amiga i metge de Tom Sharpe) em va convidar a dinar amb ell, la meua primera reacció va ser d'alarma.

A més, amb Sharpe, hi havia un altre problema. A partir dels anys setanta, s'havia convertit en un autor mundialment conegut –«llegendari» no seria pas una descripció exagerada– però jo només n'havia llegit un parell d'obres menors. Encara no coneixia les extraordinàries novel·les sud-africanes, ni tan sols *Wilt*, la seva novel·la més cèlebre. Al respecte que em feia la seva reputació, doncs, s'hi afegia el temor de ficar la pota en una galleda de dimensions descomunals si mai arribéssim a parlar de la seva obra.

La Montserrat em va portar a casa d'ella, on Sharpe ja ens esperava. Just abans d'entrar, ella el va sotjar a través del vidre, mentre m'explicava que volia saber si havia decidit beure aquell dia i, en efecte, tenia a la mà un got de whisky ple fins a dalt. La Montserrat em va donar a entendre que això no era un senyal del tot positiu, però des del principi mateix de la trobada Sharpe va resultar d'allò més amable i xerraire. Després del dinar ens vam traslladar a la casa d'ell, no gaire lluny, a Llafranc.

Havia omplert bona part de les parets de fotografies fetes (feia temps) a Sud-àfrica. «Aquest era un autèntic fill de puta» –va dir, assenyalant el retrat d'un home blanc que en tenia tota la pinta–, «tractava els africans com si fossin una merda». Al llarg del dia, per cert, Sud-àfrica –

on va néixer i créixer– entrava i sortia de la conversa com una tonada enganxosa i quedava clar (o així em va semblar) que aquell país era la raó per la qual Tom Sharpe s'havia tornat escriptor, que tot el que havia viscut i vist a Sud-àfrica –com ara els nombrosos cossos d'africans morts de tuberculosi (una malaltia de la qual els blancs, vacunats com cal, no morien mai) que ell, un jove infermer auxiliar, havia hagut de portar a una fossa comuna– era el combustible que atia la ràbia que acabaria sent el motor que impulsa la prosa dels seus millors llibres (per cert, es mostrava sorprendentment desdenyós amb aquells títols seus amb què no se sentia satisfet: «Farses, no són res més que farses»).

En la seva ficció, de fet, Sharpe estafà el món dit real fins a uns límits tan grotescos com versemblants, de manera que, darrere un humor superficialment rocambolesc, hi rau una fúria moral inequívoca.

Vam acabar escoltant alguns discursos bèl·lics del *kaiser* Guillem II (Sharpe en tenia una capsula plena). Ell es feia un tip de riure i jo també, en part perquè el meu consum d'alcohol estava a punt d'atrapar el seu i en part perquè era alhora estrany i escaient que aquest escriptor que es mofava de l'absurditat (i crueltat) de la vida humana s'ho passés tan bé tot escoltant els deliris d'un bel·licista mort fa dècades. Era un moment tan còmic com incòmode, igual que el regust que deixen moltes de les seves novel·les. En marxar, Tom Sharpe em va convidar a visitar-lo un altre cop: «Vine quan vulguis!».

Encara me'n penedeixo molt, de no haver-ho fet.

Matthew Tree és escriptor.